

ROYAUME DE BELGIQUE

KONINKRIJK BELGIË

Avis 32.705/2

DE LA SECTION DE LÉGISLATION
DU CONSEIL D'ETAT

ADVIES 32.705/2

VAN DE AFDELING WETGEVING
VAN DE RAAD VAN STATE

Le CONSEIL D'ETAT, section de législation, deuxième chambre, saisi par le Ministre de la Justice, le 12 décembre 2001, d'une demande d'avis, dans un délai ne dépassant pas trois jours, sur un projet d'arrêté royal "relatif à la gestion des sommes, titres et valeurs au porteur reçus par un notaire et au contrôle de la comptabilité des notaires", a donné le 17 décembre 2001 l'avis suivant :

De RAAD VAN STATE, afdeling wetgeving, tweede kamer, op 12 december 2001 door de Minister van Justitie verzocht hem, binnen een termijn van ten hoogste drie dagen, van advies te dienen over een ontwerp van koninklijk besluit "betreffende het beheer van de door een notaris ontvangen sommen, effecten en geldswaardige papieren aan toonder en betreffende het toezicht op de boekhouding van de notarissen", heeft op 17 december 2001 het volgende advies gegeven :

Suivant l'article 84, alinéa 1er, 2e, des lois coordonnées sur le Conseil d'Etat, inséré par la loi du 4 août 1996, la demande d'avis doit spécialement indiquer les motifs qui en justifient le caractère urgent.

La lettre s'exprime en ces termes :

"(l'urgence est motivée) ... door de omstandigheid dat de regels betreffende het toezicht op de boekhouding van de notarissen, zoals voorzien in het koninklijk besluit van 1935 betreffende de organisatie en de controle van de boekhouding van notarissen, niet meer geheel in overeenstemming zijn met de nieuwe beroepsorganisatie voor notarissen die werd ingevoerd door sommige bepalingen van de wetten van 4 mei 1999 en dat dit in de praktijk de continuïteit en uniformiteit van dit toezicht in het gedrang brengt. De organisatie van het toezicht op de boekhouding vindt bovendien plaats bij de aanvang van elk boekjaar, waardoor deze regels zo snel mogelijk dienen te worden aangepast zodat het vernieuwde en versterkte toezicht al kan worden toegepast vanaf het volgende boekjaar, dus vanaf 1 januari 2002."

*
* * *

Le Conseil d'Etat, section de législation, se limite, conformément à l'article 84, alinéa 2, des lois coordonnées sur le Conseil d'Etat, à examiner le fondement juridique, la compétence de l'auteur de l'acte ainsi que l'accomplissement des formalités prescrites.

*
* * *

Sur ces trois points, le projet appelle les observations qui suivent.

.../...

Compétence ratione temporis de l'auteur de l'acte

Dès lors que le délai visé à l'article 12, alinéa 2, n'a pas été respecté pour les contrôles de l'année 2002, il y a lieu, pour cette année, de prévoir une disposition transitoire, et ce afin que la légalité de la désignation des experts ne puisse être contestée.

Fondement juridique

1. Les articles 15, 4°, et 21 du projet visent, de manière générale, l'examen de l'activité professionnelle du notaire ainsi que le fonctionnement et l'organisation de son étude. Il s'agit de questions qui ne relèvent pas nécessairement de la comptabilité et qui, partant, excèdent l'habilitation contenue dans l'article 33, alinéa 5, de la loi du 25 ventôse an XI, précitée ¹. De plus, l'expression "activité professionnelle" est trop vague.

Il ne peut être admis que l'examen de l'expert porte sur la qualité du travail fourni par le notaire, ni même sur la manière dont il organise et fait fonctionner son étude, à moins que cette organisation et ce fonctionnement ne soient l'indice du non respect des règles comptables.

En conclusion, l'article 15, 4°, et l'article 21 doivent être omis ou, à tout le moins, modifiés afin de faire apparaître clairement un lien avec la comptabilité.

2. Le mécanisme de blocage de l'indemnité de reprise établi par l'article 23, alinéas 4 et 5, avait initialement été prévu à l'article 15, § 3, alinéa 3, du projet devenu l'arrêté royal du 10 août 2001 "relatif à l'indemnité de reprise d'une étude notariale".

⁽¹⁾ Cet alinéa dispose que "Le contrôle de la comptabilité est organisé par un arrêté royal".

Le Conseil d'Etat ne peut que réitérer l'observation qu'il avait formulée dans l'avis 31.735/2, donné le 27 juin 2001 :

"Le paragraphe 3, alinéa 3, dispose que l'établissement de crédit sur lequel l'indemnité aura été versée ne pourra mettre cette indemnité à disposition du notaire cédant que sur présentation d'une autorisation de libérer les fonds, en tout ou en partie, émanant de la Chambre des notaires du ressort où est située l'étude.

Selon la Chambre nationale des notaires, cette disposition a pour but d'éviter que l'indemnité ne soit versée à un cédant qui serait encore tenu d'obligations vis-à-vis du fisc ou d'un client ou dont la comptabilité ne serait pas en ordre.

Les deux derniers alinéas du paragraphe 3² n'ont pas de fondement légal et doivent être omis."

⁽²⁾ L'alinéa 2 du paragraphe 3 correspond à l'article 23, alinéa 3, première phrase du projet examiné.

Overeenkomstig artikel 84, eerste lid, 2°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State, ingevoegd bij de wet van 4 augustus 1996, moeten in de adviesaanvraag in het bijzonder de redenen worden aangegeven tot staving van het spoedeisende karakter ervan.

In het onderhavige geval luidt die motivering in de brief aldus :

"De dringende noodzakelijkheid is gemotiveerd door de omstandigheid dat de regels betreffende het toezicht op de boekhouding van de notarissen, zoals voorzien in het koninklijk besluit van 1935 betreffende de organisatie en de controle van de boekhouding van notarissen, niet meer geheel in overeenstemming zijn met de nieuwe beroepsorganisatie voor notarissen die werd ingevoerd door sommige bepalingen van de wetten van 4 mei 1999 en dat dit in de praktijk de continuïteit en uniformiteit van dit toezicht in het gedrang brengt. De organisatie van het toezicht op de boekhouding vindt bovendien plaats bij de aanvang van elk boekjaar, waardoor deze regels zo snel mogelijk dienen te worden aangepast zodat het vernieuwde en versterkte toezicht al kan worden toegepast vanaf het volgende boekjaar, dus vanaf 1 januari 2002."

*

* *

De Raad van State, afdeling wetgeving, beperkt zich overeenkomstig artikel 84, tweede lid, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State tot het onderzoek van de rechtsgrond, van de bevoegdheid van de steller van de handeling, alsook van de vraag of aan de voorgeschreven vormvereisten is voldaan.

*

* *

Op die drie punten behoren bij het ontwerp de volgende opmerkingen te worden gemaakt.

.../...

Bevoegdheid ratione temporis van de steller van de handeling

Aangezien de termijn gesteld in artikel 12, tweede lid, niet in acht is genomen voor de controles van het jaar 2002, moet voor dat jaar in een overgangsbepaling worden voorzien opdat de wettigheid van de aanstelling van de deskundigen niet kan worden betwist.

Rechtsgrond

1. De artikelen 15, 4°, en 21 van het ontwerp hebben in het algemeen betrekking op het onderzoek van de beroepsactiviteit van de notaris, alsook van de werking en de organisatie van zijn kantoor. Het gaat om aangelegenheden die niet noodzakelijk onder de boekhouding vallen en die bijgevolg de bevoegdheid vervat in artikel 33, vijfde lid, van de voormelde wet van 25 ventôse jaar XI te buiten gaan ¹. Bovendien is het woord "beroepsactiviteit" te vaag.

Er kan niet worden aanvaard dat het onderzoek van de deskundige betrekking heeft op de kwaliteit van het werk van de notaris of zelfs op de manier waarop hij zijn kantoor organiseert en laat functioneren, tenzij uit die organisatie en die werkwijze blijkt dat de boekhoudkundige regels niet worden nageleefd.

Het besluit is dan ook dat artikel 15, 4°, en artikel 21 moeten vervallen of op zijn minst zodanig moeten worden gewijzigd dat het verband met de boekhouding duidelijk tot uiting komt.

2. Het bij artikel 23, vierde en vijfde lid, ingestelde mechanisme voor het blokkeren van de overnamevergoeding was oorspronkelijk opgenomen in artikel 15, § 3, derde lid, van het ontwerp dat het koninklijk besluit van 10 augustus 2001 "betreffende de vergoeding voor de overname van een notariskantoor" is geworden.

⁽¹⁾ Dat lid bepaalt: "Het toezicht op de boekhouding wordt bij koninklijk besluit geregeld".

De Raad van State kan slechts herhalen wat hij in advies 31.735/2 van 27 juni 2001 had opgemerkt:

"Paragraaf 3, derde lid, bepaalt dat de kredietinstelling de vergoeding die bij haar op een bijzondere rekening is gestort, alleen ter beschikking van de overdragende notaris mag stellen indien een machtiging tot afgifte, geheel of gedeeltelijk, van de fondsen, uitgaande van de Kamer van Notarissen van het ambtsgebied waarin het kantoor gevestigd is, wordt overgelegd.

Volgens de Nationale Kamer van Notarissen heeft die bepaling tot doel te beletten dat de vergoeding gestort wordt aan een overdrager die nog verplichtingen heeft tegenover de fiscus of een cliënt, of een overdrager wiens boekhouding niet in orde is.

De laatste twee leden van paragraaf 3² hebben geen rechtsgrond en dienen te vervallen."

⁽²⁾ Het tweede lid van paragraaf 3 stemt overeen met de eerste zin van artikel 23, derde lid, van het onderzochte ontwerp.

La chambre était composée de

De kamer was samengesteld uit

Messieurs
de Heren

Y. KREINS,

président de chambre,
kamervoorzitter,

P. QUERTAINMONT,
J. JAUMOTTE,

conseillers d'Etat,
staatsraden,

Madame
Mevrouw

B. VIGNERON,

greffier,
griffier.

Le rapport a été rédigé par M. A. LEFEBVRE, auditeur. La note du Bureau de coordination a été rédigée et exposée par Mme A.-F. BOLLY, référendaire adjoint.

Het verslag werd opgesteld door de H. A. LEFEBVRE, auditeur. De nota van het Coördinatiebureau werd opgesteld en toegelicht door Mevr. A.-F. BOLLY, adjunct-referendaris.

La concordance entre la version française et la version néerlandaise a été vérifiée sous le contrôle de M. J. JAUMOTTE.

De overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse tekst werd nagezien onder toezicht van de H. J. JAUMOTTE.

LE GREFFIER - LE GRIFFIER,

LE PRÉSIDENT - DE VOORZITTER,

B. VIGNERON

Y. KREINS